HET VERKRIJGEN VAN EEN VRIJE ARBEIDERS- BEVOLKING IN SURINAME.

DOOR

J. S. C. KASTELEYN.

Gevoelig voor de vele waardeering van ons rapport over Suriname, zijn wij tevens dankbaar voor de kritiek, die er op uitgeoefend werd.

In een artikel in de Juli-aflevering van dit tijdschrift meenen wij aangetoond te hebben, dat de kritiek enkele voorstellen uit hun verband gerukt had; ja, men ging in de 2e Kamer zelfs zoover ons voorstel fantastisch te noemen. Maar dit alles heeft slechts ten gevolge gehad, dat wij ons afgevraagd hebben, is hetgeen wij voorgesteld hebben werkelijk zoo fantastisch, is het zoo absoluut onmogelijk?

En het resultaat daarvan is geweest, dat hetgeen waarnaar gestreefd moet worden ons helderder dan ooit voor den geest staat.

Om Suriname op den duur tot bloei te brengen moet getracht worden de Kolonie onafhankelijk van immigratie te maken. Er moet een vrije arbeidsmarkt in het land zelf komen; er moeten zich zooveel menschen vestigen, dat er voldoende aanbod van werkkrachten voor groote landbouwondernemingen komt. Eerst dan zal men de Kolonie aantrekkelijk voor het kapitaal gemaakt hebben, niet door kunstmiddelen, die op den duur toch niet vol te houden zijn, maar langs natuurlijke weg. Hetgeen op Java bestond, en zóóveel kapitaal getrokken heeft dat schier alle daarvoor geschikte gronden door den grooten landbouw in beslag genomen zijn en men thans zijn oogen naar de Buitenbezittingen moet richten, moet hier in het leven geroepen worden, n.l. een soort kleine landbou-

wersstand, waarvan een gedeelte, omdat het het risico van een zelfstandig bedrijf niet aandurft, of om welke reden ook, de voorkeur geeft aan loonarbeid.

Bij alle maatregelen, die men nemen wil om den toestand in Suriname te verbeteren, moet men het einddoel — een vrije zelfstandige arbeidersbevolking —, al is het ook tientallen jaren verwijderd, in het oog houden.

Leiden de voorstellen tot verbetering van den toestand in de Kolonie tot dat doel, al is het ook niet rechtstreeks, dan zijn zij goed; zoo niet, dan legge men ze voorloopig terzijde. Eindelijk moet er een vaste koers bepaald worden.

De Javanen zijn de eenigen, die voor dat doel in onze Kolonie in aanmerking komen. Al hebben de Britsch-Indiërs in Suriname getoond betere kolonisten te zijn (er hebben zich reeds ruim 30.000 gevestigd), voor ons doel komen zij minder in aanmerking, niet alleen omdat zij Engelsche onderdanen zijn, maar nog veel meer omdat zij zelfstandig en spaarzaam zijn en zich daardoor veel beter in een eigen bedrijf weten te handhaven dan een Javaan; een overschot aan werkkrachten voor den grooten landbouw leveren zij niet. Als er gelegenheid tot vestiging te over is, zooals gedurende de eerste eeuwen in Suriname nog wel het geval zal zijn, dan zal van een Britsch-Indische landbouwersbevolking zich een veel kleiner gedeelte ter beschikking van den grooten landbouw stellen dan van een Javaansche.

Op bl. 174 van ons rapport schreven wij:

„Ware het mogelijk daarvoor (d. w. z. voor zelfstandige vestiging) direkt geschikte elementen in grooten getale van Java over te voeren, dan zou het bevolkingsvraagstuk met opoffering van veel geld spoedig zijn op te lossen, maar de moeilijkheid bestaat vooral daarin, dat de menschen, die tot emigreeren bereid zijn, meestal behooren tot hen, die niet in staat waren zich in hun eigen land een zelfstandig, onafhankelijk bestaan te verschaffen. Werden zij bij aankomst in de Kolonie aan hun lot overgelaten, dan zou een groot aantal van hen in hunne nieuwe omgeving nog veel minder tegen den strijd

„om het bestaan opgewassen blijken te zijn dan in hun „eigen land. Zij moeten aan geregeld werken worden ge- „wend. Juist hun ongedurigheid is veelal de oorzaak hun- „ner mislukking geweest. Verder is het noodig dat ze „voortdurend onder geneeskundig toezicht staan en in „gezonde woningen verblijf houden. Het is daarom voor „hen in alle opzichten noodig en gewenscht, dat het Gou- „vernement hen in de eerste jaren van hun verblijf onder „zijn hoede neemt en hen, onder toezicht eener arbeids- „inspectie, te werk stelt op die ondernemingen of in die „bedrijven, die voldoende waarborgen geven voor een „goede behandeling der immigranten.”

Het is daarom voor ons doel van belang dat er door die bedrijven zooveel mogelijk arbeiders worden aangevraagd en tevens dat zij daar feitelijk niet langer blijven dan voor hun geschiktmaking tot kolonist noodig is.

In het vorig artikel hebben wij uit ons rapport aangehaald hoe wij de aanvraag van immigranten willen bevorderen, nl. door meer bedrijven voor hen open te stellen, door hen ook aan gouvernementswerken ten arbeid te stellen, door den contractsduur voor hen, die zich vestigen willen en blijf geven daarvoor geschikt te zijn, te verkorten, en om Suriname reeds nu zoo aantrekkelijk mogelijk voor den grooten landbouw te maken.

Verder zou men, wanneer immigranten worden aangevraagd, in plaats van ongetrouwde mannen zooveel mogelijk gezinnen moeten aanvoeren, liefst met veel kinderen. Ook hebben wij gezegd dat een groote verbetering der vestigingsplaatsen daarmede gepaard moet gaan, opdat zij die zich vestigen de meeste kans krijgen om tot welvaart te komen en daardoor de anderen prikkelen hun voorbeeld te volgen.

Waar hier de groote landbouw als een soort leerschool of doorgangshuis gebruikt wordt, als middel om de immigranten tot kolonisten geschikt te maken, spreekt het vanzelf dat het aandeel van den grooten landbouw in de immigratiekosten tot een minimum beperkt moet worden.

Leiden deze maatregelen niet tot een grootere vraag naar immigranten, dan nog moet men den moed niet op-

geven. In ons vorig artikel hebben wij aangehaald, wat de Welvaart-Commissie gezegd heeft, nl. „Ware de aanvoer van plantagearbeiders niet noodig dan zou zeker op andere, voor het Gouvernement veel kostbaarder wijze getracht moeten worden naar een oplossing van het alles beheerschende bevolkingsvraagstuk.”

Deze meer kostbare wijze bestaat in het navolgen van hetgeen het Nederlandsch-Indische Gouvernement sedert 1905 in Zuid-Sumatra gedaan heeft, al was het oorspronkelijk ook met een geheel ander doel, dan door ons voor Suriname wordt nagestreefd. Ofschoon het doel was de overbevolking van Java te ontlasten door het stichten van kolonies op de Buitenbezittingen, hetgeen gebeurde was toch hetzelfde wat wij, zoo noodig, zouden willen doen, nl. het brengen van duizenden Javanen naar een landstreek waar geen werkgever klaar stond om hun werk te verschaffen.

De geschiedenis van de Kolonie Gedong Tataan hier te verhalen is overbodig; genoeg zij het te zeggen dat zij een reeks moeilijke jaren heeft doorgemaakt, waarin veel leergeld betaald is, en dat men dezen moeilijken tijd thans te boven gekomen is.

Uit eenige aanhalingen uit het kortelings verschenen verslag van den leider der kolonisatie, den heer W. C. Schalkwijk, kan men zich een beeld van den tegenwoordigen toestand vormen. Door eigen aanschouwing hebben wij kunnen constateeren, welke groote vorderingen de kolonie van 1912—1920 gemaakt heeft.

Bl. 4: Het zielental bedroeg in 1920 16349, de sterfte was 4.26 %, hetgeen nog veel te hoog is.

Bl. 6: „De bevolking nam door geboorte toe met 253 jongens en 192 meisjes. Door tusschenkomst van den emigratiedienst emigreerden (van Java) 1331 gezinnen, 4681 zielen; op eigen kosten 323 gezinnen of 840 zielen.” „Slechts gezinswerving wordt toegepast en hoeveel aanvragen ook inkwamen van loslopende mannen, onherroepelijk werden zij teruggewezen.”

Over gewezen contractkoelies sprekende, zegt de rapporteur op bl. 7: „Zij behooren meestal tot de beste kolonisten en zetten de hun aangeleerde werkzaamheid om in

goede huizen en wel onderhouden erven. Hun aantal is reeds vrij belangrijk."

Bl. 8: „De leden der bevolking (zijn) in het bezit gesteld van hun erfelijk individueel bezit. Elk erf of stuk bouwgrond is op kaart gebracht, genummerd en ingeschreven in de daarvoor bestemde registers en heeft elk bezitter een stuk waarop ingevuld zijn naam, nummer en een schetskaartje."

Bl. 9: „Op de Zaadselectie-tuin Bogorredjo van het Departement van Landbouw werd vrijwel al het werk door kolonisten gedaan, evenals het onderhoud van den grooten weg van Telok Betong naar Soekamara, terwijl ook een pas geopende onderneming in de buurt van het terrein dagelijks eenige honderden kolonisten gebruikt. Ook bij de Lampongers vinden de kolonisten geregeld arbeid in de pepertuinen en in de sawahs. Gewoonlijk zijn deze werklieden of rangkapans of nieuwere kolonisten. Vele der ouderen zijn welgestelden en leven van de opbrengst van landbouw en veeteelt."

Bl. 10: „De veestapel bestond op 31 December 1920 uit

30 Dekstieren,
125 Ossen
795 Moederdieren
306 Stierkalveren
837 Koekalveren

In totaal 2093 beesten."

„De 209 verkochte ossen brachten f 26.134,50 op."

Bl. 10: „De afgeloopen rijstoogst slaagde wederom zeer goed en wordt getaxeerd een 135.000 picol natte padi te hebben opgebracht."

Bl. 14: „Het aanslagbedrag in de belastingen was in het verslagjaar f 15.518,20 en het jaar te voren f 9.603,20. Er werd voor f 13.435 heerendiensten afgekocht.

Bl. 15: „Alle arbeid bij den dienst der B. O. W. ten behoeve der Kolonisatie wordt door kolonisten verricht, die daaraan een goede verdienste hebben. Gemiddeld werkten 500 man daags alleen aan den weg."

Bl. 16: Waar over het reserveeren van terreinen (15000 bouws) voor de kolonie gesproken wordt, lezen

wij: „De aanwas der kolonisten zal naar Rapporteurs overtuiging na eenige jaren zulk een verhouding aannemen, dat zelfs deze oppervlakte niet te groot zal blijken te zijn.”

De „Finantieele beschouwingen” op bl. 17 laten wij in haar geheel volgen.

„Bij het terugzien op het afgelopen jaar, waarin de kolonisatie zich wederom uitbreidde, maar ook vrij belangrijke bedragen door de Regeering er aan ten koste werden gelegd, komt vooral bij de groote plannen voor de toekomst de vraag op den voorgrond; welke zijn de resultaten, brengen de in de kolonisatie gestoken kapitalen hun rente op?

Alvorens eigen resultaten te onderzoeken, heeft het zijn nut eens te rade te gaan bij het Britsch-Indische Gouvernement, dat reeds jaren lang koloniseert en daarmee zulke groote successen te boeken heeft, dat er b.v. een geheele kolonisatiedienst bestaat met een eigen corps kolonisatie-ambtenaren en een aantal wetten, geheel ingesteld voor kolonisatie (Punjab Land Colonisation Bill).

Wij zien dan, dat de Staat daar in een zijner kolonies heeft uitgegeven alleen aan irrigatie 2 miljoen Pond Sterling, welk kapitaal benevens de rente in 19 jaar door uitvoer van producten was terugverdiend.

De Chenab Colony met 858.000 zielen, 2 miljoen acres beslaande, was in 16 jaar ontgonnen en is de waarde der jaarlijksche productie £ 300.000.—.

Hoe staan wij er nu voor met de kolonisatie in de Lampongsche Districten?

Vijf duizend bouw gronds, oorspronkelijk oerbosch, zonder eenige waarde voor den Staat zijn in eenige jaren veranderd in een vruchtbare streek met sawahs en dessas, bewoond door 17.000 menschen, waarvan het grootste deel op Java voor den Staat niet productief was, d. w. z. wat zij produceerden, hetzij in oogst of in werk, was net genoeg zichzelf te voeden; van een overproductie, die ten goede kwam aan de gemeenschap was geen sprake.

Rekenen wij nu, dat de kolonisten dit jaar gekomen, nog niet productief zijn, dan komen wij tot een aantal van

12.000 zielen, wier productenuitvoer bestond in het afge-loopen jaar uit 40.000 picol padi met een waarde van $\pm f$ 240.000 en uit vee, ossen en aan de nieuwe kolonisten verkochte moederdieren tegen een waarde van $\pm f$ 60.000 totaal f 300.000.—.

Er was ten naastenbij aan het einde van 1919 door de Regeering ten koste gelegd zeer hoog berekend, dus met waterwerken en afschrijvingen, $1\frac{1}{2}$ miljoen; dus bracht deze kolonie in 1920 reeds op een rente van 20 % ten behoeve van den Staat en de gemeenschap.

Berekenen wij echter precies de rente der verwerkte gelden, welke rente wordt uitgedrukt in de inkomsten van belastingen en heerendiensten, zoo zien wij, dat de inkomsten van heerendiensten in 1920 bedragen f 13.435, terwijl nog 597 mannen hun heerendiensten in werk verrichten, een afkoopwaarde dus van f 5.970 en van belastingen f 15.518, totaal f 34.923.

Daar echter in de eerste 3 jaren nieuwe kolonisten vrij van belasting en heerendiensten zijn, betalen nog slechts 2257 van de 4711 mannen, de helft is dus nog onproductief.

Op deze basis bedraagt de jaarlijksche rente thans $2\frac{1}{4}$ % en dus kan veilig berekend worden dat, wanneer dit kolonisatieterrein geheel gereed is en alle kolonisten belastingen en heerendiensten opbrengen, de jaarlijksche rente van het er in gestoken kapitaal 4 % zal bedragen.

Nogmaals zij er hier met nadruk op gewezen, dat door ongunstige omstandigheden de onkosten buiten verhouding groot zijn geweest. Zoo werd van 1905 tot 1913 $\pm f$ 1 miljoen uitgegeven voor de emigratie van 6701 zielen, van 1913 tot 31 December 1920 f 390.000 voor 9727 zielen. Uit deze gegevens kan dus afgeleid worden, dat bij beleidvol gedreven kolonisatie de daarin gestoken gelden een voldoende rente kunnen opbrengen."

Al heeft de kolonie niet aan het vooropgestelde doel beantwoord — de ontlasting der overbevolking van Java — en al heeft zij tot nu toe slechts een zeer kleinen natuurlijke stroom van emigranten tot zich getrokken, voor ons doel is zij toch een mooi voorbeeld.

1°. omdat zij aangetoond heeft dat bij voldoende voorbereiding het invoeren van meer immigranten dan door den grooten landbouw of de industrie gevraagd worden niet eo ipso tot pauperisme behoeft te leiden;

2°. omdat zij 5000 bouws oerbosch in sawahs heeft her-schapen;

3°. omdat zij meer produceert dan zij voor eigen gebruik noodig heeft;

4°. omdat zij bijdraagt tot verdere ontwikkeling van de streek, daar een gedeelte der kolonisten door loonarbeid in hun levensonderhoud voorzien.

Dat men met dezelfde bedragen, die in de Lampong-sche Districten besteed zijn, in Suriname niet dezelfde resultaten zal bereiken, al wordt van de opgedane ervaring ook het beste gebruik gemaakt, behoeft geen betoog, omdat de passagekosten, die in Indië geen gewicht in de schaal legden, voor Suriname een factor van het grootste belang zijn. Dat de natuurlijke stroom van vrije emigranten naar Suriname nog kleiner zal zijn, zal niemand betwijfelen. Maar het zou ook al te mooi zijn, indien wij met opoffering van $1\frac{1}{2}$ miljoen een bevolking van 17.000 menschen in Suriname konden brengen. Neen, dat zal heel wat meer kosten! De kosten zijn echter niet de hoofdzaak. De voornaamste vraag die wij ons stellen moeten is deze: is hetgeen in Zuid-Sumatra bereikt is, in Suriname mogelijk? Moeten de menschen in Suriname per se tot paupers vervallen? Zoo niet, dan mag hetgeen wij op bl. 180 van ons rapport schreven:

„Is men er eenmaal in geslaagd, de vestiging in goede „banen te leiden, dan moet gebroken worden met het „stelsel, niet meer immigranten in te voeren dan door den „grooten landbouw, enz., gevraagd worden.”

ook niet fantastisch genoemd worden.

Resumeerende, komen wij voor de ontwikkeling van Suriname tot de volgende conclusie.

Vooropgesteld dat Suriname is een bij uitstek vruchtbaar land met groeizaam klimaat, gelegen in de nabijheid van groote afzetgebieden,

dat het echter in hoofdzaak door gebrek aan een arbeider

dersbevolking niet tot ontwikkeling is kunnen komen, moet alles gedaan worden om dit gebrek te verhelpen, want is men eenmaal zoover dan zal het kapitaal vanzelf zich voor Suriname gaan interesseeren, zooals het overal elders gedaan heeft, waar onder dergelijke gunstige omstandigheden voldoende aanbod van arbeidskrachten was.

Om een arbeidersbevolking te krijgen, moet de vestiging van Javaansche arbeidersgezinnen met alle denkbare middelen bevorderd worden, waartoe in de eerste plaats de aanleg van irrigatie- en drainagewerken gerekend wordt.

Daar de beste kolonisten arbeiders zijn, die onder Europeesche leiding sedert eenige jaren aan geregelde arbeid zijn gewend, moet dus, om voor kolonisatie de meest geschikte elementen te krijgen, de vraag naar immigranten worden opgevoerd.

De vraag naar immigranten is thans reeds te vermeerderen door:

a. het aantal bedrijven, waarin zij te werk gesteld kunnen worden, zooveel mogelijk uit te breiden;

b. het aandeel, dat zij, die met immigranten werken, in de aanvoerkosten moeten betalen, zoo laag mogelijk te stellen;

c. de vele gouvernementswerken als aanleg van wegen en irrigatiewerken, verbetering van bestaande en aanleg van nieuwe vestigingsplaatsen door immigranten te doen uitvoeren;

d. den contractduur der immigranten op 5 jaar te laten, maar aan de getrouwden onder hen, die 2 jaar in eenig bedrijf gewerkt hebben en blijken gegeven hebben voor kolonist geschikt te zijn, gelegenheid tot vestiging te geven in kolonies, die — evenals in Zuid-Sumatra — onder toezicht van een Europeesch leider staan;

e. in plaats van ongetrouwde mannen zooveel mogelijk gezinnen in te voeren, omdat deze zich het snelst zullen vestigen en daardoor weer nieuwe aanvraag noodig maken.

De vraag naar arbeiders is in de toekomst te bevorderen door:

1°. het opsporen en beproeven van nieuwe gewassen, waarvoor het tegenwoordig cultuurgebied geschikt is, en het verzamelen van de gegevens, benodigd voor de rentabiliteitsberekening van de grootcultuur dier gewassen;

2°. de exploratie van de hooger aan de rivieren gelegen terreinen, in de eerste plaats die, waar vroeger plantages gelegen waren;

3°. bij gunstig resultaat van het voorloopig onderzoek, proefaanplantingen van de voor die gronden geschikte gewassen aan te leggen, welke proefaanplantingen bij eventueel succes als kern van aan te leggen ondernemingen kunnen dienen;

4°. naar het voorbeeld van het mechanisch rijstbedrijf der Indische Regeering in Palembang een dergelijk demonstratieveld in die hoogere streken aan te leggen, ten einde de noodige gegevens te verzamelen voor de rentabiliteitsberekeningen van ondernemingen.

Is het mogelijk meer tot ons doel geschikte mensen aan te voeren dan gevraagd worden, dan moeten ter snellere bereiking daarvan, naar het voorbeeld van Gedong Tataan kolonies gesticht worden.

Heeft men voldoende betrouwbare gegevens verzameld en de zekerheid verkregen dat groote ondernemingen kans van slagen hebben, dan moet het tot stand komen daarvan ten eerste bevorderd en een krachtige propaganda voor Suriname gemaakt worden.

Doordat de Nederlandsche Handel Maatschappij haar suikerfabriek moderniseert, wordt met de grootcultuur van suiker thans reeds een proef genomen, en het is voor de Kolonie van het grootste belang dat deze proef slaagt; al het hare moet zij er toe bijdragen. Niets is zoo geschikt het kapitaal naar de Kolonie te trekken als te kunnen wijzen op succesvolle voorbeelden.

Uit hetgeen ter gelegenheid van de behandeling der Surinaamsche begroting in de Kamers gezegd is en uit het gesprokene door den nieuwen Gouverneur bij de aanvaarding van zijn ambt, maken wij op dat de Regeering voor groote bedragen ter verbetering van den toestand

in Suriname niet terug zal deinzen, mits haar een plan wordt voorgelegd dat het vooruitzicht opent Suriname eindelijk uit het moeras te halen, waarin het sedert vele jaren is vastgelopen..

Wij meenen dat het bovenstaande een leidraad kan zijn voor het ontwerpen van een dergelijk plan.

Mocht de crisistijd, dien wij thans doormaken, een verandering in het voornemen der Regeering brengen, dan vergete men niet dat de steeds groeiende subsidies op den duur dezelfde bedragen zullen eischen, zonder afdoende verbetering van den toestand ten gevolge te hebben.

Het heeft geen doel en leidt tot niets het kwijnend bestaan van vele der tegenwoordige ondernemingen te rekken, het baat niet een wetenschappelijken dienst voor den grooten landbouw te bekostigen, indien men niet tegelijkertijd er naar streeft de voornaamste levensvoorwaarde voor den grooten landbouw blijvend te verbeteren, indien men aangewezen blijft op het werken met zeer dure geïmporteerde arbeiders.

Al is het ook gewenscht dat het Gouvernement tijdelijk het grootste deel of het geheel der aanvoerkosten voor zijn rekening neemt, op den duur zal het product dergelijke uitgaven, hetzij direct of indirect (in den vorm van belastingen), zelf moeten dragen. De productiekosten worden daardoor zoo hoog opgevoerd, dat concurrentie met gunstiger gesitueerde landen onmogelijk is.

Het niet aanvaarden van het principe, dat alles gedaan moet worden om een vrije, zelfstandige arbeidersbevolking te krijgen, staat gelijk met het prijsgeven van de gedachte, Suriname ooit tot een bloeiende landbouwkolonie te maken. Wil men de daarvoor noodige bedragen niet beschikbaar stellen, dan richte men daarnaar zijn plannen en eindige met langer goed geld naar kwaad geld te gooien.

Of Suriname door industrieën (petroleum-goud-ijzererts- bauxiet-ontginningen) te redden is kunnen wij niet beoordeelen, maar ook dan nog zou men voor duurzamen bloei het zonder een gevestigde arbeidersbevolking niet kunnen stellen.

Zal het Parlement over het Suriname-vraagstuk een beslissing nemen — en dat zal toch wel noodzakelijk zijn — dan moet het, dunkt ons, in de eerste plaats zich over het arbeidersprobleem uitspreken, omdat naar onze overtuiging een opbloei van Suriname juist afhankelijk is van de oplossing van dit probleem.

Wenschelijk is het daarom, dat de Kamer verklare of zij het er mede eens is, dat al het mogelijke gedaan moet worden om binnen een afzienbaren tijd een vrije gevestigde arbeidersbevolking in Suriname te krijgen en aan een Commissie uit haar midden opdrage binnen een jaar een voorstel in te dienen ter bereiking van dit doel.

Het werk dier Commissie behoeft geen monnikenwerk te zijn, zooals dat van vele hare voorgangsters, omdat zij een vrij nauwkeurige opdracht heeft te vervullen en daarenboven de wetenschap heeft, dat indien haar voorstellen de finantieele draagkracht van ons land niet te boven gaan, zij ook tot uitvoering zullen komen.

Eindelijk moet er richting komen in het ten opzichte van Suriname te voeren beleid.

Den Haag, Juli 1921.